

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2010. február 25. *

A C-386/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Finanzgericht Hamburg (Németország) a Bírósághoz 2008. szeptember 1-jén érkezett, 2008. július 30-i határozatával terjesztett elő az előtte

a Firma Brita GmbH

és

a Hauptzollamt Hamburg-Hafen

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: K. Lenaerts, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva,
R. Silva de Lapuerta, Juhász E., J. Malenovský (előadó) és T. von Danwitz bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: Y. Bot,
hivatalvezető: Fülöp B. tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. szeptember 3-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Firma Brita GmbH képviseletében D. Ehle Rechtsanwalt,
- az Európai Bizottság képviseletében C. Tufvesson, F. Hoffmeister és L. Bouyon, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2009. október 29-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Brüsszelben 1995. november 20-án aláírt, egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről Izrael Állam közötti társulás létrehozásáról szóló euro-mediterrán megállapodásnak (HL L 147., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 55. kötet, 167. o.; a továbbiakban: EK–Izrael társulási megállapodás) a Brüsszelben 1997. február 24-én aláírt, egyrészről az Európai

Közösség, másrésről Ciszjordánia és a Gázai-övezet Palesztin Nemzeti Hatósága képviseletében a Palesztin Felszabadítási Szervezet (PFSZ) közötti kereskedelemről és együttműködésről szóló euro-mediterrán ideiglenes társulási megállapodásra (HL L 187., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 26. kötet, 124. o.; a továbbiakban: EK–PFSZ társulási megállapodás) figyelemmel történő értelmezésére vonatkozik.

- ² E kérelmet a Firma Brita GmbH német jog szerinti társaság és a Hauptzollamt Hamburg-Hafen (a hamburgi kikötő adóhivatala) között az ez utóbbi azon határozata tárgyában folyamatban lévő vámeljáráásban terjesztették elő, amelyben megtagadta annak engedélyezését, hogy az alapeljárás felperese kedvezményes elbánás mellett importáljon Ciszjordániában gyártott termékeket.

Jogi háttér

A Bécsi Egyezmény

- ³ Az 1969. május 23-i, a szerződések jogáról szóló Bécsi Egyezmény (az Egyesült Nemzetek Szerződéseinek Tára, 1155. kötet, 331. o.; a továbbiakban: Bécsi Egyezmény) „Az egyezmény hatálya” című 1. cikke értelmében az egyezmény az államok közötti szerződésekre alkalmazandó.

- 4 A Bécsi Egyezmény „Az egyezmény hatályán kívül eső nemzetközi megállapodások” című 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Az a tény, hogy az egyezmény hatálya nem terjed ki az államok és a nemzetközi jog más alanyai közötti, vagy a nemzetközi jog ezen más alanyai közötti, illetve a nem írásos formában kötött nemzetközi megállapodásokra, nem érinti:

[...]

- b) az egyezményben foglalt minden olyan szabálynak ezekre történő alkalmazását, amelyeknek a nemzetközi jog alapján az egyezménytől függetlenül alávetettek;

[...]”

- 5 A Bécsi Egyezmény „Az értelmezés általános szabályai” című 31. cikke értelmében:

„1. A szerződést jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint, valamint tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni.

2. A szerződés értelmezése céljából [...]

3. A szövegösszefüggés mellett figyelembe kell venni:

[...]

c) a nemzetközi jognak a részes felek viszonyában alkalmazható bármely idevonatkozó szabályát.

[...]”

⁶ Ezen egyezménynek a „Harmadik államra vonatkozó általános szabály” című 34. cikke kimondja:

„A szerződés harmadik állam számára – annak beleegyezése nélkül – sem kötelezettségeket, sem jogokat nem hoz létre.”

Az EK–Izrael társulási megállapodás

7 A Tanács és a Bizottság 2000. április 19-i 2000/384/EK, ESZAK határozatával (HL L 147., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 33. kötet, 287. o.) jóváhagyott EK–Izrael társulási megállapodás 2000. június 1-jén lépett hatályba.

8 E megállapodásnak az áruk szabad mozgására vonatkozó II. címe alatt található 6. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A Közösség és Izrael közötti szabadkereskedelmi területet megerősítik az e megállapodásban meghatározott szabályoknak megfelelően, és az 1994. évi Általános Vámtarifa- és Kereskedelmi Egyezmény, valamint a Kereskedelmi Világszervezetet (WTO) létrehozó szerződéshez [...] csatolt más többoldalú áruforgalmi megállapodások rendelkezései szerint.”

9 Az említett megállapodás 8. cikke szerint az ezen megállapodás értelmében vett ipari termékek vonatkozásában – a megállapodásban előírt eltérések sérelme nélkül – „[a] Közösség és Izrael között tilos minden behozatali és kiviteli vám és vámokkal azonos hatású díj. [...]”

10 Az EK–Izrael társulási megállapodás 75. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Bármelyik Fél e megállapodás alkalmazásából vagy értelmezéséből adódó bármely vitát a Társulási Tanács elé terjeszthet.”

- 11 Az EK–Izrael társulási megállapodás területi hatályát annak 83. cikke a következők szerint határozza meg:

„E megállapodást egyrésztől azon területeken kell alkalmazni, amelyeken az Európai Közösséget és az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződések alkalmazandók, az e szerződésekben meghatározott feltételekkel, másrésztől Izrael Állam területén.”

- 12 Az EK–Izrael társulási megállapodáshoz csatolt 4. jegyzőkönyv (a továbbiakban: EK–Izrael jegyzőkönyv) tartalmazza a „származó termék” fogalmának meghatározására és a közigazgatási együttműködés módszereire vonatkozó szabályokat.

- 13 E jegyzőkönyv 2. cikkének (2) bekezdése értelmében Izraelből származó termékeknek minősülnek az e jegyzőkönyv 4. cikke értelmében a teljes egészében Izraelben létrejött vagy előállított termékek, valamint az Izraelben előállított olyan termékek, amelyek nem teljes egészében ott létrejött vagy előállított anyagokat tartalmaznak, feltéve hogy az említett anyagok az e jegyzőkönyv 5. cikke értelmében kielégítő megmunkáláson vagy feldolgozáson mentek keresztül Izraelben.

- 14 E jegyzőkönyv 17. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az e jegyzőkönyv szerinti származó termékek az egyik Fél területére történő behozatalkor a megállapodásban megállapított előnyöket élvezik az alábbiak bármelyikének benyújtása ellenében:

a) EUR.1 szállítási bizonyítvány [...]; vagy

b) a 22. cikk (1) bekezdésében meghatározott esetekben az exportőr által adott nyilatkozat [...] a számlán, a szállítólevélen vagy bármely más kereskedelmi okmányon, amely az érintett termékeket, azonosítás céljából, kellő részletességgel ismerteti (a továbbiakban: számlanyilatkozat).”

15 Az említett jegyzőkönyv „A számlanyilatkozat kiállításának feltételei” című 22. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint az ez utóbbi 17. cikke (1) bekezdésének b) pontjában említett számlanyilatkozatot kiállíthatja az ugyanezen jegyzőkönyv 23. cikke szerinti elfogadott exportőr.

16 Az említett 23. cikk értelmében az exportáló állam vámhatóságai felhatalmazhatnak bármely exportőrt (a továbbiakban: elfogadott exportőr), aki gyakran szállít az EK–Izrael társulási megállapodás hatálya alá tartozó termékeket, és aki a vámhatóságok számára minden szükséges biztosítékot megad a termékek származó helyzetének, valamint e jegyzőkönyv egyéb követelményei teljesítésének ellenőrzéséhez, hogy számlanyilatkozatot tegyen. Az ilyen nyilatkozat igazolja az érintett termékek származó helyzetét, és ezáltal lehetővé teszi az importőr számára, hogy az említett megállapodásban előírt kedvezményes elbánást alkalmazza.

17 Az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikke a származási igazolás ellenőrzésére irányuló eljárást a következőképpen szabályozza:

„(1) Az EUR.1 szállítási bizonyítványok és a számlanyilatkozatok utólagos ellenőrzését szűrőpróbaszerűen, vagy akkor kell elvégezni, ha az importáló [állam] vámhatóságai okkal kételkednek az okmányok valódiságában, az érintett termékek származó helyzetében, vagy e jegyzőkönyv egyéb követelményeinek teljesítésében.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseinek végrehajtása céljából az importáló [állam] vámhatóságai visszaküldik az exportáló [állam] vámhatóságainak az EUR.1 szállítási bizonyítványt és a számlát, ha azt benyújtották, vagy a számlanyilatkozatot vagy ezen okmányok másolatát, megadva adott esetben azon tartalmi vagy formai okokat, amelyek a vizsgálatot szükségessé teszik.

Minden olyan okmányt és információt, amely arra utal, hogy az EUR.1 szállítási bizonyítványon vagy a számlanyilatkozaton megadott adatok helytelenek, el kell küldeni az utólagos ellenőrzés iránti kérelem alátámasztására.

(3) Az ellenőrzést az exportáló [állam] vámhatóságai hajtják végre. E célból jogukban áll bekérni bármilyen bizonyítékot és megvizsgálni az exportőr számláit vagy bármilyen más, általuk megfelelőnek tartott ellenőrzést elvégezni.

(4) [...]

(5) Az ellenőrzést kérő vámhatóságokat legkésőbb 10 hónapon belül tájékoztatni kell ezen ellenőrzés eredményeiről. Ezen eredményeknek világosan jelezniük kell, hogy az okmányok valódiak-e, az érintett termékek származó termékeknek tekinthetők-e, és teljesítik-e a jegyzőkönyv egyéb követelményeit.

[...]

(6) Ha megalapozott kétség esetén nem érkezik válasz tíz hónapon belül, vagy ha a válasz nem tartalmaz kielégítő információt a kérdéses okmány valódiságának vagy

a termékek tényleges származásának megállapításához, a megkereső vámhatóságok, *vis maior* vagy rendkívüli körülmények esetétől eltekintve, a kedvezményes elbánás igénybevételének lehetőségét megtagadják.”

- 18 Az EK–Izrael jegyzőkönyv 33. cikke a viták rendezésével kapcsolatban a következőket írja elő:

„Amennyiben a 32. cikk szerinti ellenőrzési eljárásokkal kapcsolatban olyan viták merülnek fel, amelyeket nem lehet rendezni az ellenőrzést kérő vámhatóságok és az ezen ellenőrzés végrehajtásáért felelős vámhatóságok között, vagy ha e viták az e jegyzőkönyv értelmezésével kapcsolatos kérdést vetnek fel, ezeket a Vám-együtműködési Bizottság elé kell terjeszteni.

[...]”

- 19 A jegyzőkönyv „Vám-együtműködési Bizottság” című 39. cikke értelmében:

„(1) Vám-együtműködési Bizottságot kell létrehozni, amely felelős az e jegyzőkönyv megfelelő és egységes alkalmazását célzó közigazgatási együttműködésért, valamint a vámkérdésekben rábízott más feladatok ellátásáért.

(2) A bizottság egyrészt a tagállamok szakértőiből és az Európai Közösségek Bizottságának vámügyekért felelős tisztviselőiből, másrészt az Izrael által kijelölt szakértőkből áll.”

Az EK–PFSZ társulási megállapodás

- 20 Az 1997. június 2-i 97/430/EK tanácsi határozattal (HL L 187., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 26. kötet, 122. o.) jóváhagyott EK–PFSZ társulási megállapodás 1997. július 1-jén lépett hatályba.

- 21 E megállapodás 3. cikke kimondja:

„A Közösség és a Palesztin Hatóság [...] az 1994. évi Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény, a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) létrehozásáról szóló megállapodáshoz mellékelte, az árukereskedelemtől szóló egyéb multilaterális megállapodások [...] rendelkezéseivel összhangban fokozatosan szabadkereskedelmi területet hoz létre.”

- 22 Az említett megállapodás 5. és 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„5. cikk

A Közösség, valamint a Ciszjordánia és a Gázai övezet közötti kereskedelembe sem új importvámot, sem más vámokkal azonos hatású díjat nem vetnek ki.

6. cikk

A Ciszjordániából és a Gázai övezetből származó termékeknek a Közösségbe történő behozatalát nem terhelik vámok és váموkkal azonos hatású díjak, és az mentes a mennyiségi korlátozásoktól és az azzal azonos hatású egyéb intézkedésektől.”

23 Ugyanezen megállapodás területi hatályát illetően a 73. cikk előírja:

„Ezt a megállapodást egyrésről azokon a területeken kell alkalmazni, amelyeken az Európai Közösséget létrehozó szerződés alkalmazandó [helyesen: az Európai Közösséget, valamint az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződések alkalmazandók], az abban a szerződésben [helyesen: az azokban a szerződésekben] meghatározott feltételekkel, másrésről Ciszjordánia és a Gázai övezet területén.”

24 Az EK–PFSZ társulási megállapodáshoz csatolt 3. jegyzőkönyv (a továbbiakban: az EK–PFSZ jegyzőkönyv) tartalmazza a „származó termékek” fogalmának meghatározására és a közigazgatási együttműködés módszereire vonatkozó szabályokat.

25 E jegyzőkönyv 2. cikke (2) bekezdésének megfelelően Ciszjordániából és a Gázai övezetből származó termékeknek minősülnek a teljes egészében Ciszjordániában és a Gázai övezetben létrehozott termékek, valamint az e területeken létrehozott olyan termékek, amelyek nem teljes egészében ott létrehozott anyagokat tartalmaznak, feltéve hogy az ilyen anyagok szükséges mértékű megmunkáláson vagy feldolgozáson mentek keresztül e területeken.

- 26 Az EK–PFSZ jegyzőkönyv 15. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a Ciszjordániából és a Gázai övezetből származó termékek a Közösségbe történő behozatal alkalmával az alábbi okmányok benyújtása ellenében részesülnek az EK–PFSZ társulási megállapodás nyújtotta előnyökből: az EUR.1 szállítási bizonyítvány, vagy az e jegyzőkönyv 20. cikkének (1) bekezdésében meghatározott esetekben az exportőr által adott nyilatkozat egy olyan számlán, szállítólevélen vagy más kereskedelmi okmányon, amely kellő részletességgel ismerteti az érintett termékeket ahhoz, hogy azok azonosíthatók legyenek. E nyilatkozat elnevezése „számlanyilatkozat”.
- 27 Az EK–PFSZ jegyzőkönyv 16. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az EUR.1 szállítási bizonyítványt az exportőr állam vámhatóságai bocsátják ki. Ugyanezen cikk (4) bekezdése szerint az ilyen bizonyítványt Ciszjordánia és a Gázai övezet vámhatóságai bocsátják ki, ha az érintett termékeket Ciszjordániából és a Gázai övezetből származó termékeknek lehet tekinteni, és azok az említett jegyzőkönyv többi feltételének is megfelelnek.
- 28 Az EK–PFSZ jegyzőkönyvnek a számlanyilatkozat kiállításának feltételeire vonatkozó 20. cikke (1) bekezdése a) pontjának megfelelően az ilyen nyilatkozatot kiállíthatja az e jegyzőkönyv 21. cikkének értelmében vett feljogosított exportőr. Az említett 20. cikk (2) bekezdése értelmében számlanyilatkozatot akkor lehet kiállítani, ha az érintett termékek a Közösségből, Ciszjordániából és a Gázai övezetből származó terméknek minősíthetők, és ha megfelelnek az említett jegyzőkönyv egyéb követelményeinek.
- 29 Az EK–PFSZ jegyzőkönyv feljogosított exportőrökre vonatkozó 21. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy az exportőr állam vámhatóságai bármely, az EK–PFSZ társulási megállapodás hatálya alá tartozó termékek gyakori szállítását végző, és a termékek származó jogállásának vizsgálatához szükséges, a vámhatóságokat kielégítő minden garanciát, valamint e jegyzőkönyv egyéb követelményeinek teljesítését biztosító exportőrt feljogosíthatnak arra, hogy számlanyilatkozatokat állítson ki.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 30 Az alapeljárás felperese, a Firma Brita GmbH Németországban letelepedett társaság. E társaság szénsavas vizet előállító eszközöket, valamint azokhoz tartozó kellékeket és italsűrítőmennyeket importál, amelyeket izraeli szállítója, a Soda-Club Ltd gyárt, amelynek gyártelepe a Jeruzsálemtől keletre fekvő Mishor Adumin településen, Ciszjordániában található. A Soda-Club Ltd az EK–Izrael jegyzőkönyv 23. cikke értelmében elfogadott exportörnek minősül.
- 31 Az alapeljárás felperese 2002 első félévében összesen több mint hatvan vámáru-nyilatkozatban kérte a behozott áruk szabad forgalomba bocsátását. Az áruk származási országaként „Izraelt” jelölte meg, és kérte az EK–Izrael társulási megállapodásban előírt vámkedvezmény alkalmazását a szállító által kiállított, és az áruk izraeli származását igazoló számlanyilatkozatok alapján.
- 32 A német vámhivatal ideiglenesen jóváhagyta a kért vámkedvezményt, azonban utólagos ellenőrzési eljárást indított. A német vámhatóságok megkeresésére az izraeli vámhatóságok azt a választ adták, hogy „az [általuk végzett] vizsgálat eredménye szerint a kérdéses áruk az izraeli vámhatóságok felügyelete alatt álló területről származnak. Mint ilyenek, ezek az áruk az EK–Izrael társulási megállapodás alapján származó termékek, és e megállapodás értelmében kedvezményes elbánásban részesülnek.”
- 33 A német vámhatóságok 2003. február 6-án írásban kiegészítő tájékoztatást kértek az izraeli vámhatóságoktól arról, hogy az érintett árukat Ciszjordánia, a Gázai övezet, Kelet-Jeruzsálem illetve a Golán-fennsík izraeli fennhatóság alatt álló településein gyártották-e. E levélre az izraeli hatóságok nem válaszoltak.

34 A német vámhatóságok 2003. szeptember 25-i határozatukban ezért megtagadták a korábban jóváhagyott kedvezményes elbánás alkalmazását azzal az indokkal, hogy nem lehetett minden kétséget kizáróan megállapítani, hogy az importált áruk az EK–Izrael társulási megállapodás hatálya alá tartoznak-e. Következésképpen a vám utólagos beszedéséről határoztak, amelynek teljes összege 19 155,46 eurót tett ki.

35 Mivel az alapeljárás felperese által előterjesztett panaszt elutasították, ez utóbbi keresetet indított a Finanzgericht Hamburg (hamburgi pénzügyi bíróság) előtt e határozat megsemmisítése iránt. A kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint a jogvita megoldása az EK–Izrael társulási megállapodás, az EK–Izrael jegyzőkönyv és az EK–PFSZ társulási megállapodás értelmezésétől függ.

36 E körülmények között a Finanzgericht Hamburg úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Megadható-e egy Ciszjordánia területéről származó áru importőrének minden esetben a kért kedvezményes elbánás, még akkor is, ha csak egy izraeli formális származási bizonyítvánnyal rendelkezik, tekintettel arra, hogy azt a két vonatkozó megállapodás – mégpedig [az EK–Izrael társulási megállapodás és az EK–PFSZ társulási megállapodás] – olyan árukra rendeli alkalmazni, amelyek Izrael Állam, illetve Ciszjordánia területéről származnak?

Amennyiben az 1) kérdésre nemleges válasz adandó:

2) Köti-e az [EK–Izrael társulási megállapodás] értelmében az izraeli hatóságok származási igazolása a Közösség területére importált áru számára kedvezményes

elbánást kérő importőrrel szemben egy tagállam vámhatóságát – és nem indítandó-e meg az [EK–Izrael jegyzőkönyv] 32. cikke szerinti ellenőrzési eljárás – mindaddig, amíg e tagállam vámhatósága részéről nem merül fel az áru származási jellemzőivel kapcsolatban más kétség, csupán az, hogy az áru nem – az 1995. évi Ideiglenes Izraeli-Palesztin Megállapodás értelmében vett – izraeli fennhatóság alatt álló területről származik, és mindaddig, amíg az [EK–Izrael jegyzőkönyv] 33. cikkében szabályozott eljárást le nem folytatták?

Amennyiben a 2) kérdésre nemleges válasz adandó:

- 3) Az importáló tagállam vámhatósága különösen annak megvizsgálása nélkül, hogy az áru ténylegesen honnan származik, megtagadhatja-e minden további nélkül a kedvezményes elbánás igénybevételének engedélyezését arra hivatkozva, hogy az [EK–Izrael jegyzőkönyv] 32. cikkének (2) bekezdésében szabályozott ellenőrzés lefolytatása céljából küldött megkeresésre az izraeli hatóságok (csak) azt igazolták, hogy az árukat izraeli vámfennhatóság alatt álló területen állították elő, és így azok Izraelből származnak, és hogy az importáló tagállam vámhatóságának ezt követő, részletesebb meghatározást kérő felszólítását az izraeli hatóságok megválaszolatlanul hagyták?

Amennyiben a 3) kérdésre nemleges válasz adandó:

- 4) Megtagadhatja-e minden további nélkül [az importáló tagállam vámhatósága] az [EK–Izrael társulási megállapodás] alapján a kedvezményes elbánás igénybevételének engedélyezését akkor, ha – ahogyan időközben kiderült – az áru Ciszjordániából származik, vagy [e megállapodás] értelmében az onnan származó árukra is alkalmazandó-e a kedvezményes elbánás legalábbis addig, amíg

a megállapodásban szereplő »Izrael Állam területe« fogalmának értelmezésére irányuló, az [EK–Izrael jegyzőkönyv] 33. cikkében szabályozott vitarendezési eljárást le nem folytatják?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és a negyedik kérdésről

- ³⁷ Első és negyedik, együtt vizsgálandó kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az importáló tagállam vámhatóságai megtagadhatják-e az EK–Izrael társulási megállapodásban előírt kedvezményes elbánás alkalmazását, amennyiben az érintett áruk Ciszjordániából származnak.
- ³⁸ Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az e kérdésekre adandó válasz szorosan összefügg az EK–Izrael társulási megállapodás területi hatályát meghatározó 83. cikkének értelmezésével.
- ³⁹ E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unió Tanácsa által az EUMSZ 217. és az EUMSZ 218. cikkel összhangban harmadik állammal kötött megállapodás az Európai Unió tekintetében az EUMSZ 267. cikk első bekezdésének b) pontja értelmében az Unió valamely intézménye által hozott jogi aktusnak minősül, és az ilyen megállapodás rendelkezései – hatályba lépésüktől kezdődően – az Unió jogrendjének szerves részét képezik, továbbá e jogrendben a Bíróság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy előzetes döntéshozatali eljárás keretében e megállapodást

értelmezze (lásd ebben az értelemben a 12/86. sz. Demirel-ügyben 1987. szeptember 30-án hozott ítélet [EBHT 1987., 3719. o.] 7. pontját és a C-162/96. sz. Racke-ügyben 1998. június 16-án hozott ítélet [EBHT 1998., I-3655. o.] 41. pontját). Másfelől az EK–Izrael társulási megállapodás, mivel a nemzetközi közjog két alanya között jött létre, a nemzetközi jog hatálya alá tartozik, közelebbről pedig értelmezését illetően a szerződések nemzetközi jogának hatálya alá.

40 A szerződések nemzetközi jogát lényegében a Bécsi Egyezmény kodifikálta. Ezen egyezmény, 1. cikke értelmében, az államok közötti szerződésekre alkalmazandó. Mindazonáltal az egyezmény 3. cikkének b) pontja értelmében az a tény, hogy az egyezmény hatálya nem terjed ki az államok és a nemzetközi jog más alanyai közötti nemzetközi megállapodásokra, nem érinti az egyezményben foglalt minden olyan szabálynak az ezen megállapodásokra történő alkalmazását, amelyeknek a nemzetközi jog alapján az egyezménytől függetlenül alávetettek.

41 Ebből következik, hogy a Bécsi Egyezményben foglalt szabályok alkalmazandók a valamely állam és valamely nemzetközi szervezet közötti megállapodásra – mint amilyen az EK–Izrael társulási megállapodás –, amennyiben e szabályok az általános nemzetközi szokásjog kifejeződései. Az EK–Izrael társulási megállapodást következőképpen e szabályok alapján kell értelmezni.

42 Másfelől a Bíróság korábban már kimondta, hogy jóllehet a Bécsi Egyezmény nem kötelező sem a Közösségre, sem annak valamennyi tagállamára nézve, több rendelkezése is a nemzetközi szokásjog részét képezi, amelyek ilyenként kötik a Közösség intézményeit és a közösségi jogrend részét képezik (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Racke-ügyben hozott ítélet 24., 45. és 46. pontját; lásd továbbá az Európai Közösségek által kötött társulási megállapodások értelmezése keretében a Bécsi Egyezményre történő hivatkozást illetően a C-416/96. sz. El-Yassini ügyben 1999. március 2-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-1209. o.] 47. pontját, valamint a C-268/99. sz., Jany és társai ügyben 2001. november 20-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-8615. o.] 35. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

- 43 A Bécsi Egyezmény 31. cikke értelmében a szerződést jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint, valamint tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni. E tekintetben a szövegösszefüggéssel egyidejűleg figyelembe kell venni a felek közötti kapcsolatokra alkalmazandó valamennyi releváns nemzetközi jogi szabályt is.
- 44 Az EK–Izrael társulási megállapodásban részes felek közötti kapcsolatok keretében felhozható ilyen releváns szabályok között szerepel az általános nemzetközi jognak a szerződések relatív hatályára vonatkozó elve, miszerint a szerződések harmadik személyek vonatkozásában sem hátrányokat, sem előnyöket nem keletkeztethetnek (*„pacta tertiis nec nocent nec prosunt”*). Az általános nemzetközi jog ezen elve nyert különös kifejeződést a Bécsi Egyezmény 34. cikkében, amely értelmében a szerződés harmadik állam számára – annak beleegyezése nélkül – sem kötelezettségeket, sem jogokat nem hoz létre.
- 45 Az előzetes megfontolásokból következik, hogy az EK–Izrael társulási megállapodás 83. cikkét, amely meghatározza e megállapodás területi hatályát, úgy kell értelmezni, hogy az megfeleljen a *„pacta tertiis nec nocent nec prosunt”* elvnek.
- 46 E tekintetben nem vitatott, hogy az Európai Közösségek egymást követően két euro-mediterrán társulási megállapodást kötöttek, az elsőt Izrael Állammal, a másodikat pedig a Ciszjordánia és a Gázai övezet Palesztin Nemzeti Hatósága képviselőjében eljáró PFSZ-szel.
- 47 Mindkét társulási megállapodásnak saját területi hatálya van: az EK–Izrael társulási megállapodás 83. cikke értelmében e megállapodás „Izrael Állam területén” alkalmazandó. Az EK–PFSZ társulási megállapodás 73. cikke kimondja, hogy ez a megállapodás „Ciszjordánia és a Gázai övezet területén” alkalmazandó.

48 Ennek megfelelően a két társulási megállapodás azonos célt követ – amelyet az EK–Izrael társulási megállapodás 6. cikkének (1) bekezdése, illetve az EK–PFSZ társulási megállapodás 3. cikke fejt ki –, nevezetesen a felek közötti szabadkereskedelmi terület létrehozására és/vagy megerősítésére irányuló célt, és tárgyuk is azonos – amelyet az ipari termékek vonatkozásában az EK–Izrael társulási megállapodás 8. cikke, illetve az EK–PFSZ társulási megállapodás 5. és 6. cikke fejt ki –, nevezetesen az egyes megállapodások részes felei közötti kereskedelmi kapcsolatokban a vámok, a mennyiségi korlátozások és az azokkal azonos hatású egyéb intézkedések eltörlése.

49 A közigazgatási együttműködés módszereivel kapcsolatban egyfelől az EK–Izrael társulási megállapodást illetően az EK–Izrael jegyzőkönyv 22. cikke (1) bekezdésének a) pontjából és 23. cikkének (1) bekezdéséből következik, hogy a kedvezményes elbánással történő exporthoz szükséges számlanyilatkozatot „az exportáló [állam] vámhatóságai” által elfogadott exportőr állíthatja ki.

50 Másfelől az EK–PFSZ társulási megállapodást illetően az EK–PFSZ jegyzőkönyv 20. cikke (1) bekezdésének a) pontjából és 21. cikkének (1) bekezdéséből következik, hogy a kedvezményes elbánással történő exporthoz szükséges számlanyilatkozatot „az exportáló állam vámhatóságai” által elfogadott exportőr állíthatja ki. Másfelől az EK–PFSZ jegyzőkönyv 16. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy az EUR.1 szállítási bizonyítványt csak „Ciszjordánia és a Gázai övezet vámhatóságai” bocsáthatják ki, ha az érintett termékeket Ciszjordániából és a Gázai övezetből származó termékeknek lehet tekinteni.

51 A fentiekből következik, hogy az „exportáló állam vámhatóságai” a fent említett két jegyzőkönyv értelmében a saját illetékességi területükön belül kizárólagos hatáskörrel rendelkeznek az EUR.1 szállítási bizonyítvány kiállítására, vagy arra, hogy az illetékeségi területükön letelepedett exportőröket erre felhatalmazzák.

52 Ennélfogva ha úgy értelmezzük az EK–Izrael társulási megállapodás 83. cikkét, hogy az izraeli hatóságok vámügyi hatáskörökkel rendelkeznek a Ciszjordániából származó termékek tekintetében, ez azzal a kötelezettséggel jár a palesztin vámhatóságok vonatkozásában, hogy ne gyakorolják az EK–PFSZ jegyzőkönyv fent említett rendelkezéseiben rájuk ruházott hatásköröket. Az ilyen értelmezés, mivel harmadik személy terhére a beleegyezése nélkül teremt kötelezettséget, ellentétes az általános nemzetközi jognak a Bécsi Egyezmény 34. cikkében kodifikált „*pacta tertiis nec nocent nec prosunt*” elvével.

53 Ebből következik, hogy az EK–Izrael társulási megállapodás 83. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a Ciszjordániából származó termékek nem tartoznak e megállapodás területi hatálya alá, és ezért nem részesülhetnek az e megállapodásban előírt kedvezményes elbánásban.

54 E körülmények között a német vámhatóságok jogosan tagadták meg az EK–Izrael társulási megállapodásban előírt kedvezményes elbánás engedélyezését az érintett áruk vonatkozásában azzal az indokkal, hogy azok Ciszjordániából származnak.

55 Szintén az első kérdés keretében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az importáló állam vámhatóságai engedélyezhetik-e a kedvezményes elbánás alkalmazását, amikor az ilyen elbánást mindkét figyelembe veendő megállapodás előírja, nevezetesen az EK–Izrael társulási megállapodás és az EK–PFSZ társulási megállapodás is, amennyiben nem vitatott, hogy az érintett áruk Ciszjordániából származnak, azonban pusztán egy izraeli hivatalos származási igazolást nyújtottak be. A kérdést előterjesztő bíróság közelebbről arra vár választ, hogy mennyiben fogadható el

a minősítések egybeesése, nyitva hagyva azt a kérdést, hogy a két megállapodás közül melyik alkalmazandó, és hogy a származási igazolást az izraeli vagy a palesztin hatóságoknak kell-e kibocsátaniuk.

56 A minősítések ilyen egybeesésének pusztán arra alapított elismerése, hogy mindkét érintett megállapodás előírja a kedvezményes elbánást, és hogy az áruk származási helye más bizonyítékok alapján került megállapításra, mint amelyeket a ténylegesen alkalmazandó társulási megállapodás előír, általánosságban annak tagadásához vezetne, hogy a kedvezményes elbánás alkalmazásához az exportáló állam illetékes hatósága által kiállított, érvényes származási igazolásra van szükség.

57 Márpedig mind az EK–Izrael jegyzőkönyv 17. cikkéből, mind az EK–PFSZ jegyzőkönyv 15. cikkéből az következik, hogy a részes felek területéről származó termékek akkor részesülnek kedvezményes elbánásban, ha származási igazolással rendelkeznek. Az illetékes hatóság által kiállított érvényes származási igazolás követelménye nem tekinthető pusztán formalitásnak, amely mellőzhető, amennyiben a származási helyet más bizonyítékok alapján megállapították. E tekintetben a Bíróság korábban már kimondta, hogy csak az azon hatóságok által kibocsátott igazolás tekinthető érvényesnek, amelyeket az érintett társulási megállapodás kifejezetten megjelölt (lásd ebben az értelemben a C-432/92. sz., Anastasiou és társai ügyben 1994. július 5-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-3087. o.] 37–41. pontját).

58 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett első és negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az importáló tagállam vámhatóságai megtagadhatják az EK–Izrael társulási megállapodásban előírt kedvezményes elbánás alkalmazását, amennyiben az érintett áruk Ciszjordániából származnak. Másfelől az importáló tagállam vámhatóságai nem fogadhatják el a minősítések egybeesését, nyitva hagyva azt a kérdést, hogy a két figyelembe veendő megállapodás – nevezetesen az EK–Izrael társulási megállapodás és az EK–PFSZ társulási megállapodás – közül melyik alkalmazandó a jelen esetben, és hogy a származási igazolást az izraeli vagy a palesztin hatóságoknak kell-e kibocsátaniuk.

A második és a harmadik kérdésről

- 59 Második és harmadik, együtt vizsgálendő kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikkében előírt eljárás keretében az importáló állam vámhatóságait köti-e a benyújtott származási igazolás és az exportáló állam vámhatóságainak válasza. Arra is választ vár továbbá, hogy a számlanyilatkozatok ellenőrzése során született jogvita rendezése érdekében az importáló állam vámhatóságai e jegyzőkönyv 33. cikke alapján kötelesek-e a jogvitát a Vám-együttműködési Bizottság elé terjeszteni, mielőtt egyoldalú intézkedéseket fogadnak el.

Azon kérdésről, hogy az importáló állam vámhatóságait köti-e az exportáló állam vámhatóságainak válasza

- 60 Az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikkéből következik, hogy a számlanyilatkozatok utólagos ellenőrzését minden esetben el kell végezni, ha az importáló állam vámhatóságai okkal kételkednek az okmányok valódiságában, az érintett termékek származó helyzetében. Az ellenőrzést az exportáló állam vámhatóságai hajtják végre. Az ellenőrzést kérő vámhatóságokat legkésőbb 10 hónapon belül tájékoztatni kell ezen ellenőrzés eredményeiről. Ezen eredményeknek világosan jelezniük kell, hogy az említett okmányok valódiak-e, és hogy az érintett termékek származó termékeknek tekinthetők-e. Ha megalapozott kétség esetén nem érkezik válasz tíz hónapon belül, vagy ha a válasz nem tartalmaz kielégítő információt a kérdéses okmány valódiságának vagy a termékek tényleges származásának megállapításához, az importáló állam vámhatóságai megtagadják a kedvezményes elbánás igénybevételének lehetőségét.
- 61 Hasonló jogi összefüggésben a Bíróság már kimondta, hogy az ilyen rendelkezésekből következik, hogy a termékek származási helyének meghatározása az érintett szabadkereskedelmi megállapodásban részes felek vámhatóságai közötti hatáskörmegosztáson alapszik úgy, hogy a származási helyet az exportáló állam hatóságai határozzák

meg. Ezt a rendszert az indokolja, hogy ez utóbbi hatóságok vannak leginkább abban a helyzetben, hogy közvetlenül megvizsgálják az érintett termék származását meghatározó tényezőket (lásd ebben az értelemben a 218/83. sz., Les Rapides Savoyards és társai ügyben 1984. július 12-én hozott ítélet [EBHT 1984., 3105. o.] 26. pontját).

⁶² Az ilyen rendszer azonban csak úgy működhet, ha az importáló állam vámhatósága elismeri az exportáló állam hatóságainak jogszerűen végzett értékelését (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Les Rapides Savoyards és társai ügyben hozott ítélet 27. pontját, valamint a C-23/04–C-25/04. sz. Sfakianakis egyesített ügyekben 2006. február 9-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-1265. o.] 23. pontját).

⁶³ Ebből következik, hogy a kölcsönös elismerés rendszerében az importáló állam vámhatóságai nem állapíthatják meg egyoldalúan az exportáló állam vámhatóságai által elfogadott exportőr által kiállított számlanyilatkozat érvénytelenségét. Ugyanez vonatkozik az utólagosan elvégzett ellenőrzés esetére is, ahol az ilyen ellenőrzés eredménye fő szabály szerint köti az importáló állam vámhatóságait (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Sfakianakis egyesített ügyekben hozott ítélet 49. pontját).

⁶⁴ Mindazonáltal az alapügyben az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikke szerinti utólagos ellenőrzés nem arra irányult, hogy az importált termékeket teljes egészében egy meghatározott helyen állították-e elő, vagy hogy ott kielégítő megmunkáláson vagy feldolgozáson mentek-e keresztül ahhoz, hogy onnan származó terméknek legyenek tekinthetők az EK–Izrael jegyzőkönyv rendelkezéseinek megfelelően. Az utólagos ellenőrzés tárgya maga az importált termékek gyártási helye volt annak megállapítása érdekében, hogy e termékek az EK–Izrael társulási megállapodás területi hatálya alá tartoznak-e. Az Unió ugyanis úgy véli, hogy az 1967 óta izraeli fennhatóság alatt álló településeken előállított termékek nem részesülnek az ezen megállapodásban előírt kedvezményes elbánásban.

65 Az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikke (6) bekezdésének megfelelően, amennyiben az exportáló állam vámhatóságainak válasza nem tartalmaz kielégítő információt a termékek tényleges származásának megállapításához, az ellenőrző vámhatóságoknak meg kell tagadniuk a kedvezményes elbánás igénybevételének lehetőségét az említett termékekre vonatkozóan.

66 Márpedig az alapügy körülményeiből kitűnik, hogy az utólagos ellenőrzés keretében az izraeli vámhatóságok nem adtak pontos választ a német vámhatóságok annak ellenőrzésére irányuló levelére, hogy az érintett termékeket Ciszjordánia, a Gázai övezet, Kelet-Jeruzsálem vagy a Golán-fennsík izraeli fennhatóság alatt álló településein gyártották-e. A német vámhatóságok 2003. február 6-i levelére pedig válasz nélkül maradt.

67 E körülmények között úgy kell tekinteni, hogy az olyan válasz, mint amelyet az exportáló állam vámhatóságai adtak, az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikke (6) bekezdésének értelmében nem tartalmaz kielégítő információt a termékek tényleges származásának megállapításához, így ebben az összefüggésben az említett hatóságok azon kijelentése, miszerint az érintett termékek az EK–Izrael társulási megállapodás szerinti kedvezményes elbánásban részesülnek, nem köti az importáló tagállam vámhatóságait.

A Vám-együttműködési Bizottsághoz való fordulás kötelezettségéről

68 Az EK–Izrael jegyzőkönyv 33. cikkének első bekezdése előírja, hogy amennyiben az említett jegyzőkönyv 32. cikke szerinti ellenőrzések során viták merülnek fel, vagy ha e viták az e jegyzőkönyv értelmezésével kapcsolatos kérdést vetnek fel, ezeket a Vám-együttműködési Bizottság elé kell terjeszteni.

69 Az EK–Izrael jegyzőkönyv 39. cikke szerint a Vám-együttműködési Bizottság a tagállamok, a Bizottság és Izrael Állam vámszakértőiből és tisztviselőiből álló adminisztratív szerv. E jegyzőkönyv rendelkezéseivel kapcsolatban a vámok terén felelős valamennyi technikai jellegű feladat ellátásáért. Következésképpen nem tekinthető az olyan jogi kérdésekkel kapcsolatos jogviták eldöntésére hatáskörrel rendelkező szervnek, mint a magának az EK–Izrael társulási megállapodásnak az értelmezésével kapcsolatos kérdések. Az ilyen viták ezzel szemben a megállapodás 75. cikke (1) bekezdése alapján a Társulási Tanács elé terjeszthetők.

70 Az olyan esetben, mint amely az alapügyben felmerült, az exportáló állam vámhatóságai által az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikke szerinti utólagos ellenőrzésre irányuló eljárás keretében adott válasz nem tekinthető a részes felek közötti, az e jegyzőkönyv értelmezésével kapcsolatos vita eredőjének. Egyfelől ugyanis e válasz nem adja meg a kért információkat. Másfelől, noha az alapügyben vita merült fel az importáló állam vámhatóságai által kezdeményezett utólagos ellenőrzési eljárás során, ez a vita nem az említett jegyzőkönyv értelmezésével, hanem az EK–Izrael társulási megállapodás területi hatályának meghatározásával kapcsolatos.

71 Ebből következik, hogy olyan körülmények között, mint amelyek az alapeljárásban felmerültek, bármely részes fél a Társulási Tanács elé terjesztheti az EK–Izrael társulási megállapodás területi hatályának értelmezésével kapcsolatos kérdést. Ezzel szemben a Vám-együttműködési Bizottság megkeresése nem szükséges, mivel ez az értelmezési kérdés nem tartozik e szerv hatáskörébe.

72 Mindenesetre még ha magának a társulási megállapodásnak az értelmezésével kapcsolatos nézetkülönbségre tekintettel lehetséges is lett volna a Társulási Tanácshoz való fordulás, emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kimondta, hogy a Társulási Tanács mellett létrejött Társulási Bizottság megkeresésének elmaradását nem lehet annak igazolására felhasználni, hogy eltérjenek a társulási megállapodásból következő

együttműködési rendszertől és a hatáskörök tiszteletben tartásától (lásd analógia útján a fent hivatkozott Sfakianakis egyesített ügyekben hozott ítélet 52. pontját).

73 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett második és harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK–Izrael jegyzőkönyv 32. cikkében előírt eljárás keretében az importáló állam vámhatóságait nem köti a benyújtott származási igazolás és az exportáló állam vámhatóságainak válasza, amennyiben az említett válasz e jegyzőkönyv 32. cikke (6) bekezdésének értelmében nem tartalmaz kielégítő információt a termékek tényleges származásának megállapításához. Másfelől az importáló állam vámhatóságai nem kötelesek az említett jegyzőkönyv 39. cikkében létrehozott Vám-együttműködési Bizottság elé terjeszteni az EK–Izrael társulási megállapodás területi hatályának értelmezésével kapcsolatos vitát.

A költségekről

74 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **Az importáló tagállam vámhatóságai megtagadhatják a Brüsszelben 1995. november 20-án aláírt, egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről Izrael Állam közötti társulás létrehozásáról szóló euro-mediterrán**

megállapodásban előírt kedvezményes elbánás alkalmazását, amennyiben az érintett áruk Ciszjordániából származnak. Másfelől az importáló tagállam vámhatóságai nem fogadhatják el a minősítések egybeesését, nyitva hagyva azt a kérdést, hogy a két figyelembe veendő megállapodás – nevezetesen az egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről Izrael Állam közötti társulás létrehozásáról szóló euro-mediterrán megállapodásban és a Brüsszelben 1997. február 24-én aláírt, egyrészről az Európai Közösség, másrészről Ciszjordánia és a Gázai-övezet Palesztin Nemzeti Hatósága képviseletében a Palesztin Felszabadítási Szervezet (PFSZ) közötti kereskedelemről és együttműködésről szóló euro-mediterrán ideiglenes társulási megállapodás – közül melyik alkalmazandó a jelen esetben, és hogy a származási igazolást az izraeli vagy a palesztin hatóságoknak kell-e kibocsátaniuk.

- 2) Az egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről Izrael Állam közötti társulás létrehozásáról szóló euro-mediterrán megállapodáshoz csatolt 4. jegyzőkönyv 32. cikkében előírt eljárás keretében az importáló állam vámhatóságait nem köti a benyújtott származási igazolás és az exportáló állam vámhatóságainak válasza, amennyiben az említett válasz e jegyzőkönyv 32. cikke (6) bekezdésének értelmében nem tartalmaz kielégítő információt a termékek tényleges származásának megállapításához. Másfelől az importáló állam vámhatóságai nem kötelesek az említett jegyzőkönyv 39. cikkében létrehozott Vám-együttműködési Bizottság elé terjeszteni az említett megállapodás területi hatályának értelmezésével kapcsolatos vitát.

Aláírások